

Entre la liberalització i el 'campi qui pugui'.

Entretant, i mentre Gazprom intenta prendre posicions en la distribució de gas, la política energètica de la UE es debat entre les pròpies contradiccions, conscient que l'energia ja no és un tema econòmic sinó de seguretat. D'una banda, els Vint-i-cinc van donar en la seua darrera cimera el pas definitiu perquè a la UE entre en funcionament el mercat únic de l'energia el pròxim 1 de juliol. La liberalització d'aquest sector persegueix la llibertat dels consumidors en triar el seu distribuïdor de gas entre totes les empreses europees, i això —sosté la Comissió— hauria de millorar-ne l'eficiència. L'executiu europeu també vol que, a partir del juliol, la UE parle a una veu en les negociacions energètiques.

Això és en teoria, perquè sobre la pràctica la decisió d'engendrar el mercat únic europeu ha obert la veda per a un camp que pugui on cada estat membre tracta d'assegurar-se el subministrament energètic, en una mena de nacionalisme econòmic que poc té a veure amb el liberalisme predicat. Mentre Àustria, l'estat espanyol o França prenen posicions per crear "campions nacionals" que assegurin el control sobre un sector estratègic, altres com Alemanya, i la seua E.ON, tracten de guanyar espai a força d'absorcions d'empreses d'altres països. Brussel·les, doncs, posa l'accent en l'objectiu de la liberalització, mentre que els governs es concentren cada vegada més en la seguretat. Les discrepàncies en el si de la UE no acaben aquí i per a molts va ser precisament Alemanya la que va dinamitar qualsevol intent europeu de "parlar amb una sola veu" quan a final del 2005 aquest país i Rússia van arribar a un acord per construir un gasoducte de 1.200 quilòmetres a través del mar Bàltic sense necessitat de travessar països tercers. El projecte, que ja està en construcció i que permetrà a Gazprom de participar en els projectes de l'alemanya E.ON, garantirà el subministrament de gas rus a Alemanya fins al 2030, però ha despertat no pocs recels entre alguns dels socis europeus que veuen com en aquesta guerra freda del gas les desercions en el bàndol europeu estan a l'ordre del dia.

Violeta Tena

El canadenc Robert Amsterdam, advocat del magnat rus empresonat a Sibèria Mikhaïl Khodorkovski, parla dels negocis de l'energia a Rússia i també de la seua amiga Anna Politkóvskaia, la periodista russa recentment assassinada.

"Merkel tolerarà la bel·ligerància antidemocràtica del Kremlin"

Sembla que aquests dies és a Londres. Mentre marque els números del telèfon mòbil de Robert Amsterdam, BBC One anuncia un reportatge extraordinari per al vespre, *Del Kremlin a Knightsbridge*, produït pel periodista Michael Gillard. Es tracta d'un programa de ràdio, la darrera investigació sobre l'accident que el 2004 va costar la vida a Stephen Curtis, llavors advocat financer del propietari de la gegant petroliera Iukos, Mikhaïl Khodorkovski. L'helicòpter de Curtis va explotar a l'aeroport de Bourne-mouth, Gran Bretanya, quan prenia terra. Recerques posteriors han descobert indicis que podria haver estat un assassinat.

—Com es troba el senyor Khodorkovski?

—Està en un camp de concentració on les expectatives de vida són d'uns disset anys.

—Què pot fer vostè per ell, ara com ara?

—Mantinc contactes amb els governs del Canadà, els Estats Units, de la Unió Europea, perquè exigeixen que l'alliberen. I en parlo, n'he de parlar a la premsa internacional.

Durant els passats dos anys, aquest advocat de Toronto (Canadà) ha estat entrevistat pel *Finacial Times*, el *New York Times* i *Le Monde*. Avui parla amb EL TEMPS. A l'agost de 2003, Robert Amsterdam, del gabinet Amsterdam & Peroff (amb oficines a París, Miami i Pequín) va entrar a formar part de l'equip legal de Iukos-Grup Menatep. La hisenda russa havia acusat Mikhaïl Khodorkovski d'operacions fraudulentes i evasió d'impostos per valor de 42.200 milions de dòlars.

—Això és absurd, perquè aquesta xifra és superior fins i tot a l'entrada de diners que la companyia registra entre els anys 2001 i 2002.

—El senyor Khodorkovski havia engegat la Fundació Rússia Oberta, amb 12 milions de dòlars anuals de pressupost per al foment d'una "societat liberal i democràtica", i mantenia una agenda cultural bastant activa. Creu que el Kremlin pretenia aturar la projecció política de Khodorkovski o més aviat prendre el control de Iukos?

—Totes dues coses. Per això el cas Iukos és tan important per a Europa i els Estats Units, perquè una Rússia au-

toritària, hostil, pot desestabilitzar la seguretat energètica global. La Constitució de 1993 conté una carta de drets comparable a la d'altres democràcies europees, això és cert, però simplement fa de Rússia una democràcia sobre el paper. El cas de Khodorkovski demostra que l'estat controla els mitjans de comunicació, el sistema judicial i vol fer el mateix amb el mercat energètic.

—Quina és, doncs, la política energètica del president Putin?

—Putin en diu “democràcia sobirana”, per tal d'emascarar una gestió dictatorial dels interessos econòmics russos. D'una banda, pressiona les firmes estrangeres que treballen a Rússia per acceptar companyies sota poder del Govern com a accionistes majoritaris en els projectes que puguen generar dins del país. De l'altra, intenta diversificar els seus clients i ofereix participacions en les firmes de gas i petroli a canvi d'obtenir contractes d'exportació. Així, per exemple, hi ha [la firma estatal russa] Gazprom, a través de la qual el Kremlin

busca aconseguir el monopoli de l'exportació de gas natural a Àsia. Si [la britànica] Shell s'interposa en el seu camí, llavors el Govern força Shell a acceptar Gazprom en el seu consell de direcció pel que fa a les operacions en territori rus i la seua àrea d'influència. Ja hi són en un 25% de l'accionariat. Un altre exemple és el de Cheniere Energy [amb seu a Houston]. Aquesta companyia s'encarregarà de construir el sistema d'abastiment de gas al Golf i, per tant, és una peça clau de la seguretat energètica dels Estats Units. Una de les terminals de Cheniere serà la de Sabine Pass, a Texas. Aquesta esdevindrà molt probablement la central de gas natural més important del país, una de les cinc infraestructures d'importació de gas natural bàsiques, a banda de les tretze que ja han estat aprovades pel govern Bush dins i fora de les fronteres nord-americanes. Aquesta notícia ha fet recentment un grapat de grans titulars al diari *The New York Times*. Tanmateix, allò que el *The New York Times* no ha explicat tot i

saber-ho és que hi ha una firma estatal russa que intenta comprar-ne participacions a canvi de donar-los [a Cheniere] la possibilitat de fer negocis al camp d'extracció de Shtokman [al mar de Barents]. Si es dona llum verda a aquest acord, els Estats Units podrien patir les mateixes amenaces i talls de subministrament que Ucraïna. Què és el que no veuen? No s'adonen que el Kremlin fa servir les companyies d'energia segons la conveniència personal, de clan, dels oligarques que presten suport al govern? La importació de gas natural rus per al Golf és inevitable, d'acord, malgrat això és ara el moment de reforçar les regles, que són les del dret internacional.

—Els governs de la Unió Europea i dels Estats Units no semblen tenir gaire en compte aquestes possibles conseqüències en les seues relacions amb Rússia.

—Els governs que han donat corda a Putin veuran abans del que imaginen que aquesta mateixa corda els escanya. Des de 2003, els meus col·legues i jo hem anat avisant del que succeeix a Rússia, hem denunciat l'afer Iukos, hem provat dolorosament d'establir línies de solidaritat i treball per aturar aquest espoli, però també per deixar al descobert l'actitud autoritària del Kremlin. A principi de l'era Putin, les expectatives europees sobre l'evolució democràtica a Rússia eren enormes i això va plantejar una dinàmica de tolerància davant el nivell de corrupció i violació dels drets humans que només va empitjorar la situació real del país. Els processos de democratització són, tothom ho sap, llargs. Tanmateix, que s'haja girat l'esquena als sectors liberals de Rússia no té cap excusa.

Dimecres 11 d'octubre, l'endemà de la conversa amb Robert Amsterdam, el president Vladímir Putin arriba a Dresden per reunir-se amb la presidenta alemanya Angela Merkel. El diari conservador britànic *Daily Telegraph* assegura que en baixar de la limusina oficial, ciutadans alemanys escridassen Putin —“Ets un assassí!”—, en reacció a l'assassinat de la periodista de la *Nóvaia Gazeta*, Anna Politkóvskaia.

—Fa poc ha parlat vostè amb la presidenta Merkel, com ja ho havia fet abans amb Gerhard Schröder per

tal que expressaren preocupació pel seu client, Khodorkovski. Quin paper hi representa Alemanya?

—En aquests moments que parlem, el ministeri d'Exteriors prepara un document intern, una directriu que ha de marcar els acords econòmics amb Rússia. Doncs bé, se centra exclusivament en els interessos energètics nacionals i no fa esment, ni una simple paraula!, als drets humans, a la retallada constant de llibertats. Si me'n demanes el meu parer, et diré que allò que el govern alemany està a punt de fer és enviar un missatge rotund que Merkel tolerarà la bel·ligerància antidemocràtica del Kremlin i dotzenes de crims a canvi d'un tracte preferencial en les negociacions sobre energia a la curta. És un oportunisme cruel i les víctimes col·laterals seran in comptables, no en tinc el menor dubte.

—**Víctimes com Anna Politkóvskaia?**

—Mire, jo era amic d'Anna. Ella era una oponent de Putin, una de les poques persones que a Rússia gosen gosaven d'oposar-se a Vladímir Putin. Sap? Era amic seu, en parlàvem, compartíem il·lusions. Anna va descriure el cas Iukos com un linxament polític contra el senyor Khodorkovski, va escriure i va publicar que Putin mateix assentava un model de govern en què les institucions que haurien de mantenir l'ordre, la llei, són profundament corruptes, parcials, servils. Potser vostè no té aquesta dada: són ja tres els periodistes de la *Nóvaia Gazeta* que han estat assassinats.

—**Quin futur li espera a Rússia?**

—La mena de canvis que Rússia necessita no s'esdevenen ràpidament, mai no ha estat així en la història de les nacions. Permeti'm, tanmateix, de ser optimista. L'assassinat d'Anna Politkóvskaia ha marcat un punt d'inflexió, ningú pot dir avui que no hi veu res estrany, a Rússia, que el procés de democratització progressa, que Vladímir Putin és un polític en qui Europa i els Estats Units han fet bé de confiar. Aquesta setmana, 107 eurodiputats han tramés una carta al Kremlin de reprensió, de disgust per l'asetjament que pateix la premsa lliure russa. Aquells que s'estimem Rússia, que portem Rússia en la nostra sang, hem de perseverar.

*Victorià Jiménez
Londres*

“Rússia i la UE són mútuament dependents”

A partir del 2007, el mercat de l'energia hauria d'estar liberalitzat. Quins objectius es perseguixen?

—En primer lloc, la llibertat d'elecció dels consumidors europeus. Volem que un consumidor, a qualsevol lloc de la UE tingui la possibilitat d'eleger, segons el preu, quin és el distribuïdor d'energia que prefereix. Una altra de les coses que vol millorar el mercat interior de l'energia és l'eficiència energètica de les instal·lacions. En un mercat no liberalitzat, on les distribuïdores tenen els seus clients assegurats, l'eficiència és menor. En canvi, en un mercat liberalitzat cada kilowatt hora que perd és un kilowatt hora que no ven. Finalment, el que volem aconseguir a partir de l'estiu del 2007 és que hi hagi una protecció eficaç dels clients més vulnerables, de manera que es garanteixi el proveïment universal a tothom.

—**Països com el Regne Unit o Alemanya han fet passos per liberalitzar els seus mercats energètics, però al-**

Ferran Tarradellas (Barcelona, 1966), portaveu del comissari europeu de l'energia Andris Pieblags, analitza la dependència energètica envers Rússia i les dificultats que es troba la UE per posar en marxa el mercat de l'energia.

tres van molt més enrere. Pensa que es compliran els terminis?

—Els terminis legals, segur. A partir de l'1 de juliol del 2007, legalment el